

Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşleri

Science and Art Center Teachers' Views Towards Guidance Services

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesidir. Araştırmanın örneklemini, İç Anadolu bölgesinde bulunan bir Bilim Sanat Merkezinde rehberlik hizmetlerini aktif olarak yürüten 14 öğretmenden oluşmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin rehberlik hizmetleri konusundaki deneyimlerini, karşılaştıkları güçlükleri ve çözüm önerilerini ayrıntılı bir şekilde anlamaya yönelik sorular içeren, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, çalışmaya katılan öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışma konusunda deneyimli oldukları, rehberlik hizmetlerinin esas amacını uyum becerilerinin geliştirilmesi, tanıma ve yönlendirme faaliyetleri olarak gördükleri, Bilim ve Sanat Merkezlerine özgü bir rehberlik programının olmayışından, öğrenci grup ve yaş farklılıklarından ve yüksek akademik beklentiden kaynaklı güçlükler yaşadıkları belirlenmiştir. Bu güçlüklerin rehberlik hizmetlerinde verimi düşürerek öğrencileri olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinde danışman öğretmenlerin yürüttüğü rehberlik hizmetlerine özgü bir program geliştirilmesi, uygulama rehberi oluşturulması ve veliler ile iş birliği yoluyla sorunların çözülebileceğine dair önerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, Rehberlik Hizmetleri, Güçlükler, Öğretmen Görüşleri.

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the Science and Art Center teachers' views towards guidance services. The sample consists of 14 teachers who actively working at a Science and Art Center placing at central Anatolian region. Face-to-face interviews were conducted with the teachers by using interview as one of the qualitative research methods. As a data collection tool, an interview form developed by the researchers was used, which includes questions to understand teachers' experiences in guidance services, the difficulties they face, and their solution suggestions in detail. The data obtained from the interviews were analyzed by content analysis method. According to the results obtained from the study, it was determined that the teachers were experienced in working in Science and Art Centers, that they saw the main purpose of guidance services as the development of adaptation skills, recognition and guidance activities, that they experienced difficulties mostly due to the lack of a guidance program specific to Science and Art Centers, student group, age differences and high academic expectations. It was determined that these difficulties negatively affected students by reducing the efficiency of guidance services. Teachers stated that the difficulties experienced might be got over by developing a program specific to the guidance services carried out by counselor teachers in Science and Art Centers, by creation of an implementation guide, and by a cooperation with parents.

Keywords: Science and Art Center, Guidance Services, Difficulties, Teachers' Views.

GİRİŞ

Üstün zekâ, bir bireyin doğal olarak sahip olduğu ve onu kendi yaş grubundaki ilk %10'luk dilime yerleştiren, eğitilme ihtiyacı olan ve kendiliğinden ortaya çıkan zihinsel yeteneklerini ifade eder (Gagné, 2000). Üstün yetenekli kavramının sadece yüksek zekâ potansiyeliyle sınırlı olmadığı anlaşıldığından, günümüzde "üstün zekâlı" yerine "üstün yetenekli" veya "özel yetenekli" ifadesi daha çok kullanılmaktadır (Çatalbaşı, Şahin ve Sarıtaş, 2019). Özel yetenekli öğrenciler, yaşlılarından belirgin şekilde daha yüksek zekâ düzeyine, hızlı öğrenme yeteneğine ve akademik bilgi düzeyine sahiptirler (Summak ve Şahin, 2014). Özel yetenekli öğrenciler, yaşlılarına göre daha hızlı öğrenme kapasitesi ve güçlü bir belleğin yanı sıra uzun dikkat süresiyle ilgi duydukları konular üzerinde

Hasan Güner Berkant¹
Mevlûde Çağlayan²
Abdulkadir Koyuncu³

How to Cite This Article

Berkant, H. G., Çağlayan, M. & Koyuncu, A. (2024). "Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşleri" *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:11; pp:2166-2176. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14468380>

Arrival: 15 October 2024

Published: 26 November 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Prof. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Yozgat, Türkiye. ORCID: 0000-0003-0725-6036

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Yozgat, Türkiye. ORCID: 0009-0001-0490-9524

³ Öğretmen, MEB, Yozgat, Türkiye. ORCID: 0009-0001-3113-8286

derinlemesine araştırma yapma ve problem çözme merakı gösterirler (Akbüber, Akbüber, Çimşitoğlu, Erdik ve Güney, 2019). Özel yeteneklilik, gelişmiş dil becerileri ve akıl yürütme yeteneği gibi özelliklerle sıklıkla ilişkilendirilen bir kavramdır (Pfeiffer, 2012). Bir ülkenin geleceğinin inşa edilmesinde, özel yetenekli çocukların eğitiminin önemli bir yeri vardır (Güneş, 2018). Özel yetenekli öğrenciler, farklı özelliklere sahip oldukları için diğer öğrencilerden ayrılarak özel eğitim gereksinimi duyan gruplar içinde yer alırlar [Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2018]. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçları seviyelerine uygun eğitim içerikleri ile desteklenerek karşılanabilir. Borland'a (2005) göre özel yetenekli öğrencilerin, içerikleri yapılandırılmış ve hızlandırılmış programlarla desteklenmesi mümkündür. Özel yetenek eğitimi dikkate alınmadığında, özel yetenekli birey zekâsının ve yeteneğinin sorumluluğunu üstlenemeyebilir ve bu potansiyelini kendisinin ve toplumun yararına olacak şekilde kullanamayabilir (Köksal ve Taşdelen, 2024). Özel yetenekli çocuklara yönelik sunulacak programlar, onların bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine destek olmakla birlikte, toplumsal gelişime de katkıda bulunacaktır (Özmen ve Kömürlü, 2013).

Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM), Türkiye'de üstün yetenekli bireylerin eğitimini hedefleyen ve MEB'e bağlı olan Özel Yeteneklilerin Eğitimi Şube Müdürlüğü tarafından yönetilen kurumlardır (Er Karataş, 2013). Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilere eğitim sunan en yaygın kurum olan BİLSEM'lerin ilki 1995 yılında Ankara'da kurulmuş olup, bu merkezlerdeki eğitim öğrencilere okul dışındaki gün ve saatlerde sunulacak şekilde planlanmaktadır (Kaya, 2013). BİLSEM'e devam eden öğrenciler, örgün eğitim aldıkları okulların yanı sıra BİLSEM'deki eğitimlerini de sürdürmektedirler (Güneş, 2018). BİLSEM'de öğrenim gören öğrenciler; uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi programları olmak üzere sırasıyla beş farklı programda eğitim alırlar (MEB, 2024). Bu sayede öğrencilerin zenginleştirilmiş ve farklılaştırılmış eğitim programı içerikleri ile yetenek ve becerilerinin gelişimi desteklenir.

Özel yetenekli öğrencilerin yetenekleri ve gelişimleri desteklenirken, sosyal, psikolojik ve duygusal yönden gelişmelerinin akranlarından farklılık gösterebileceği ve bu alanlarda da ihtiyaçları olabileceği gerçeğinin de göz ardı edilmemesi önemlidir (Akar, 2010). Çağdaş eğitim anlayışı doğrultusunda, okullardaki eğitim yaklaşımında öğretim ve yönetim boyutları öğrenci kişilik hizmetleriyle bütünleşmiş durumdadır (Deniz ve Üstün, 2023). Öğrenci kişilik hizmetlerinin en önemli boyutunu ise rehberlik hizmetleri oluşturmaktadır. Rehberlik hizmetleri, modern eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak bireyin kendini gerçekleştirme sürecini desteklemeyi amaçlar (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006). Yoo ve Moon (2006) çalışmalarında özel yetenekli öğrencilerin bu alanda eğitim almış danışmanlar tarafından farklılaştırılmış ve profesyonel rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Özel yetenekli öğrencilerin, diğer öğrenciler gibi kendini gerçekleştirebilme kapasitesi ve topluma sunabileceği yararlar düşünüldüğünde BİLSEM'lerde yürütülen rehberlik hizmetleri daha da önemli hale gelmektedir.

Bu rehberlik hizmetleri okullardaki rehber öğretmenler tarafından rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği doğrultusunda yerine getirilirken, koordinasyon ve faaliyetlerin gerçekleştirilmesi temelde öğretmenlerle birlikte yürütülmektedir (Deniz ve Üstün, 2023). BİLSEM'lerde ise rehberlik hizmetleri danışman rehber öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Danışman rehber öğretmen, öğrencilerin zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişmelerini izlemek; devam ettiği örgün eğitim kurumu, aile ve çevresi ile olumlu iletişim kurmalarına destek olmak üzere görevlendirilen öğretmen (MEB, 2024) olarak tanımlanmaktadır. BİLSEM Yönergesinde (MEB, 2024) yer verilen danışman rehber öğretmenin görevleri arasında rehberlik hizmetlerine ilişkin görevler açıkça ifade edilmektedir. Bununla birlikte, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2023 yılında yayınlanmış olan "BİLSEM Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Kılavuzu" yalnızca okul rehber öğretmenlerine yönelik olduğundan, bahsi geçen öğretmenlerin bireysel olarak rehberlik hizmetlerini hangi standartlarda yürüteceğine dair bir kılavuz bulunmamaktadır. Bu durum BİLSEM'lerde çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yürütürken bazı belirsizliklerle karşılaşmasını beraberinde getirmekte, bu hizmetlerin yürütülmesi güçleşmekte ve BİLSEM'lerin uygulamaları arasında farklılıklar meydana getirmektedir. Altun ve Yazıcı (2020) araştırmalarında özel yetenekli öğrencilere yönelik olarak BİLSEM'lerde yürütülen rehberlik hizmetlerinin yetersiz kaldığı alanlar olduğunu belirtmektedir. Özel yetenekli öğrencilerle yürütülen rehberlik hizmetlerine ve BİLSEM'lere yönelik çalışmalar incelendiğinde; BİLSEM'e kayıt hakkı kazanan ve kazanamayan öğrencilerin anne ve babalarının rehberlik gereksinimleri (Belur, 2014), Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçları (Altun ve Yazıcı, 2018), rehber öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri (Altun ve Yazıcı, 2020), üstün yetenekli çocuklar ve BİLSEM (Çelikten, 2017), BİLSEM'de karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri (Öğülmüş ve Sarı, 2014), üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimi (Bahtiyar ve Şahin, 2017), BİLSEM'de akran zorbalığı hakkında öğretmen görüşleri (Uçak Çiracı ve Acar, 2024), BİLSEM öğrencilerinin psikolojik danışmanına yönelik metaforik algıları (Bahçeci ve Türker, 2024), özel yetenekli çocukların ailelerine yönelik rehberlik ve psikolojik danışmanlık (Öztabak, 2018), BİLSEM öğretmenlerinin eğitim sürecinde ve öğrenci yönlendirilmesinde yaşadıkları sorunlar (Battal Karaduman ve Elgün Ceviz, 2018), üstün yetenekli öğrencilerin

eğitiminde görev yapan öğretmenlerin görüşleri (Ilik, 2019), öğretmenlerin üstün zeka kavramına ilişkin algıları (Kaya, 2015) gibi konuları içeren çalışmalara rastlanmaktadır.

Türk eğitim sisteminde önemli bir yeri olan özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde kilit noktada olan BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin rehberlik sürecine yönelik deneyimlerinin ve görüşlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Yukarıda değinilen ilgili alanyazındaki çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada, BİLSEM’de yürütülen rehberlik hizmetlerinin amacı ve karşılaşılan güçlükler bu kurumda çalışan öğretmenlerin bakış açısı ile değerlendirilmiş ve çözüm öneri sunulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın problem cümlesi, “BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerini değerlendirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. BİLSEM’de yürütülen rehberlik hizmetlerinin amacı nedir?
2. BİLSEM’de çalışan öğretmenler rehberlik hizmetlerini yürütürken güçlüklerle karşılaşılıyorlar mı?
3. BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yürütürken karşılaştıkları güçlükler öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanmasını nasıl etkilemektedir?
4. BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülebilmesine yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Olgubilimsel desene göre yapılan bu çalışmada, BİLSEM’de görevli öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yürütürken karşılaştıkları güçlüklerle yönelik görüşleri nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Olgubilimsel desen, bir olgunun derinlemesine ve ayrıntılı olarak incelenmesini sağlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırmalar, bir olguyla ilgili verilerin gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yöntemleriyle toplanmasını sağlar (Akgün, Büyüköztürk, Çakmak, Demirel ve Karadeniz, 2013). Bu yöntemlerden biri olan görüşme, kişilerin davranışlarının nedenlerini, bir konudaki görüşlerini ve duygularını öğrenmek amacıyla sözel sorular sorarak yanıtlar almayı ve bu şekilde kişilerin düşüncelerini daha doğru bir biçimde anlamayı sağlayan nitel bir veri toplama yöntemidir (Türnüklü, 2000).

Bu araştırmanın örneklemini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İç Anadolu bölgesindeki bir BİLSEM’de görev yapan 14 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlerken, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme, araştırmacının erişimi kolay bir durumu seçerek araştırmayı hızlandırdığı, zaman ve ekonomi bakımından avantaj elde ettiği bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu nedenle örnekleme, araştırmacıların birinin görev yaptığı BİLSEM’de çalışan öğretmenlerden tercih edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin altısı kadın, sekizi erkektir. Öğretmenlerden beşi 1-5 yıl, altısı 6-10 yıl, üçü ise 11-20 yıl süreyle buldukları kurumda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin yedisi bireysel yetenekleri fark ettirme basamağında, üçü proje basamağında, ikisi destek eğitim basamağında ve ikisi özel yetenekleri geliştirme basamağında görev almaktadır. Örneklemedeki öğretmenler bilişim teknolojileri, resim, felsefe, İngilizce, tarih, biyoloji, sosyal bilimler, matematik, fen bilimleri, kimya, sınıf öğretmeni (n=2) ve Türkçe (n=2) branşlarında görev yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formda, BİLSEM’de görevli öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yürütürken karşılaştıkları güçlükleri belirlemeye yönelik açık uçlu dört soru yer almaktadır. Sorular hazırlandıktan sonra eğitim bilimleri alanında uzman bir öğretim üyesinden soruların kapsam, yapı ve dil geçerliğine yönelik görüşleri alınmıştır. Uzman tarafından eksik görülen sorular tamamlanmış, yapıya uygun olmayan sorular çıkarılmış, ayrıca soruların açık ve anlaşılır olmasına yönelik düzeltmeler yapılmıştır.

Yapılan düzeltmelerden sonra görüşme formunun uygunluğunu test etmek amacıyla bir öğretmen ile görüşme yapılarak pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma gerçekleştirilen öğretmen BİLSEM’de görev yapmakta olup, bireysel yetenekleri fark ettirme program basamağında görev almaktadır ve kurumda çalışma süresi üç yıldır. Pilot çalışma sonucunda görüşme formundaki soruların açık ve anlaşılır olduğu, ayrıca araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplamak için uygun olduğuna karar verilmiştir. Görüşme formundaki soruların araştırma soruları ile uyumuna dikkat edilmiştir.

Araştırma soruları ve görüşme sorularının uyumu Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Alt Amaçlar ve Görüşme Sorularının Uyumu

Alt Amaç	Görüşme Sorusu
1. BİLSEM’de yürütülen rehberlik hizmetlerinin amacı nedir?	1. Size göre BİLSEM’de yürütülen rehberlik hizmetlerinin esas amacı nedir?
2. BİLSEM’de çalışan öğretmenler rehberlik hizmetlerini yürütürken güçlüklerle karşılaşılıyorlar mı?	2. BİLSEM’de rehberlik hizmetlerini yürütürken güçlüklerle karşılaşılıyor musunuz? Varsa nelerdir?
3. BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yürütürken karşılaştıkları güçlükler öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanmasını nasıl etkilemektedir?	3. Karşılaşmış olduğunuz güçlükler BİLSEM’de öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanmalarını nasıl etkiliyor?
4. BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülebilmesine yönelik önerileri nelerdir?	4. BİLSEM’de rehberlik hizmetlerinin daha etkili bir şekilde yürütülebilmesi için önerileriniz nelerdir?

Tablo 1’de görüldüğü gibi, çalışmanın dört alt amacı ile uyumlu olarak açık uçlu dört soru oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda, örnekleme yer alan BİLSEM öğretmenleri ile çalıştıkları okulda yüz yüze görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Veriler toplanırken ortamdaki kaynaklı etkilenmelerin (gürültü, kalabalık vb.) olmaması sağlanmıştır. Veri kaybını önlemek amacıyla araştırmaya katılan öğretmenlerden izin alınarak görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, ayrıca görüşme esnasında görüşme formuna da notlar alınmıştır. Yapılan her bir görüşme yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Görüşmelerden sonra öğretmenlerin sorulara vermiş olduğu yanıtlar bilgisayar ortamına aktarılarak 19 sayfalık bir veri transkripti elde edilmiştir. Transkriptte yer alan yanıtlar üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde verilerden çıkarılan anlamlar doğrultusunda oluşturulan kodlar, alt tema ve tema altında toplanarak okuyucunun kolayca anlayabileceği bir biçimde düzenlenip yorumlandığı için (Yıldırım ve Şimşek, 2021) veriler dikkatlice okunmuş ve öğretmenlerin yanıtlarından çıkarılan anlamlara uygun kodlamalar yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bazı kodlar temalar altında, diğerleri ise alt tema ve temalar altında toplanarak bulgular yazılmış, bulguların daha açık ve anlaşılır olması amacıyla verilerden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Geçerlik, Güvenirlik ve İnanırcılık

Görüşme soruları hazırlandıktan sonra görüşme formunun kapsam, yapı ve dil geçerliğinin sağlanması için eğitim bilimleri alanında uzman bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Bu sayede görüşme sorularının sayısı ve niteliğinin çalışmanın amaçlarına uygun olması, ayrıca soruların dilinin açık ve anlaşılır olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Verilerin güvenilirliği için, araştırmacılar dışında daha önce BİLSEM’de görev almış ve nitel araştırma yöntemlerine hâkim olan bir eğitim bilimi uzmanından ikinci kodlayıcı olarak verileri analiz etmesi talep edilmiştir. Bu sayede örnekleme BİLSEM öğretmenlerinin yanıtlarından çıkarılacak anlamların isabetli olması sağlanmaya çalışılmıştır. Bütün verileri analiz eden iki kodlayıcı arasında 49 kod için ortak görüş oluşurken, 5 kod için görüş farklılığı oluşmuştur. Görüşme formu ile elde edilen verilerin güvenilirlik analizi için Miles ve Huberman’ın (1994) güvenilirlik analizi formülünden yararlanılmıştır. Buna göre;

Güvenirlik=49 ÷ (49+5) x 100 = .91 olarak hesaplanmış ve verilerin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İnanırcılığın sağlanması amacıyla yapılabilecek işlemler arasında amaçlı örneklem tercih edilmesi, araştırma yöntemi ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmesi, katılımcı teyidinin alınması, görüşme yapılan kişilerle uzun süreli etkileşim sağlanması ve araştırmadaki ön yargıların azaltılması yer almaktadır (Başkale, 2016). Bu doğrultuda, çalışmada amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Örnekleme BİLSEM öğretmenleri ve veri toplama ortamı, ayrıca araştırma yöntemi hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Örnekleme BİLSEM öğretmenlere ait ses kayıtları görüşme sonrasında dinletilerek onayları alınmıştır. Araştırmacıdan biri araştırmanın yapıldığı kurumda görev aldığından örnekleme oluşturan öğretmenlerle araştırma konusuna dair uzun süreli etkileşim kurma imkânı bulmuştur. Bunun yanında öğretmenlerde ön yargı oluşmaması adına araştırmanın amacı ve alt amaçları görüşmeler öncesinde açıklanmıştır.

BULGULAR

BİLSEM’de yürütülen rehberlik hizmetlerinin esas amacını belirlemeye yönelik öğretmen görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun uyum becerileri üzerinde durduğu görülmektedir. Bu öğretmenlerin uyumu sosyal, akademik ve psikolojik açıdan ele aldıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin yarısı, öğrencileri tanıma ve kendilerini tanıma ile doğru yönlendirme amacının esas olduğunu ifade

etmişler. Az sayıda öğretmen ise rehberlik hizmetlerinin esas amacının öğrencilere problem çözme becerisi kazandırma ve potansiyellerini geliştirme olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 2: BİLSEM Rehberlik Hizmetlerinin Esas Amacına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema: Rehberlik Hizmetlerinin Esas Amacı	
Kodlar	Frekans
Sosyal uyum	5
Akademik uyum	3
Doğru yönlendirme	3
Öğrencilerin tanınması	2
Kendini tanıma	2
Problem çözme	2
Potansiyellerini geliştirme	2
Psikolojik uyum	1

Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşü şu şekildedir:

“Ama burada kendi tipindeki arkadaşlarla mesela ego ya da başarı kriterleri daha yüksek olduğu için o tarz ilişkileri nasıl tutabiliyor, bu ilişkilerde sıkıntı çıkıyor mu bu tarz şeyler? Benim dersimde bilhassa rehberlik olarak bunlara dikkat ediyorum. Yani birbirlerine ego var mı? Birbirlerine güç savaşı var mı? Akran zorbalığı fazla mı? Ben yaparım çok oluyor. Bu çocuklarda zaten bu tarz ilişkileri düzeltmeye yönelik tavırlar sergiliyoruz.” (Ö1)

“BİLSEM öğrencileri tabii belli aşamaları geçip geliyorlar, seçiyorlar yani. Dolayısıyla da bu öğrenciler, özel öğrenciler kendi alanlarında kendileri ile ilgili hem akademik olsun hem sosyal hem psikolojik olsun birçok alanda desteğe ihtiyaçları bulunuyor. Dolayısıyla, kendi kapasitelerinin daha dengeli kullanılabilmesidir diye tahmin ediyorum.” (Ö14)

“Öğrenciye yol göstermek. Daha çok öğrenciyle birlikte yürümek olarak tanımlarız.” (Ö11)

“Özel yetenekli öğrenciler olduğu için ekstra ve daha detaylı bir şekilde tanınmaya ihtiyacı olan öğrenciler. Daha fazla rehberlik ihtiyacı olan öğrenciler. Hem okul tarafından hem de aile tarafından daha iyi tanınarak davranılması gereken öğrenciler. Özel ihtiyaçlı oldukları için rehberlik olmazsa olmaz. Bu öğrenciler farklı gereksinimleri ve farklı özellikleri sayesinde daha iyi tanınmalı. BİLSEM de rehberlik hizmetleri bu amaçla olmalı.” (Ö2)

Öğretmenlerin BİLSEM’de rehberlik hizmetlerini yürütürken karşılaştıkları güçlükler için görüşleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: BİLSEM’de Çalışan Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Yürütürken Karşılaştıkları Güçlükler

Tema: Rehberlik Hizmetlerinde Karşılaşılan Güçlükler	
Kodlar	Frekans
Özel eğitim programı gereksinimi	8
Öğrenci farklılıkları	4
Akademik beklenti	4
Zaman	3
Devamsızlık	3
Gelişimsel farklılıklar	3
Veli tutumu	3
Sosyal uyum problemi	2
Öğrenci tutumu	2
Gözlem imkânının kısıtlılığı	1

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin en çok yaşadığı zorluğun BİLSEM öğrencilerine özgü rehberlik etkinlikleri içeren özel eğitim programı gereksinimi olduğu görülmektedir. Bazı öğretmenler danışmanlık öğrencilerinin farklı gruplara dağılmasından kaynaklı ve yaş farkı olan bazı öğrencilerin aynı gruplarda yer alma zorunluluğundan kaynaklı güçlükler yaşadıklarını ve velilerin üst öğrenim kurumlarına geçiş sınavlarına yönelik yüksek akademik başarı beklentilerinin güçlükler için yol açtığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin BİLSEM’de geçirdikleri sürenin azlığından kaynaklı ifade edilen zaman, öğrencilerin BİLSEM’deki derslerine yönelik devamsızlıkları, öğrencilerin BİLSEM’e devamının akademik gelişimlerine katkısının olmadığına yönelik veli tutumu ve gelişimsel farklılıklardan kaynaklı güçlükler ise az sayıda öğretmen tarafından belirtilmiştir. Öğrencilerden kaynaklı güçlükler arasında yer alan, öğrencilerin BİLSEM’de eğitim aldığı grup arkadaşlarıyla olan sosyal uyum problemi ve öğrencilerin rehberlik etkinliklerine karşı olan isteksiz tutumları ise öğretmenlerin belirttikleri güçlükler arasındadır. En az yaşanan zorluğun ise, öğrencinin örgün eğitime devam ettiği okulunun dışında kalan kısıtlı saatlerde BİLSEM’de olmasından dolayı uzun süre gözlemlenme fırsatının olmamasının olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

“Bir de şöyle bir sıkıntıyla karşılaştım. Mesela bu seneki öğrencilerimin iki farklı gruba danışmanlığı vardı. Birisi üçüncü sınıf, birisi yedinci sınıf öğrencileri olarak. Şimdi burada da öğrenci ayrılmasından kaynaklı hangi rehberlik faaliyetini yapsam onlara daha uygun olur diye biraz sıkıntı yaşadım. Hatta bu konuda sizden de destek almıştım.” (Ö13)

“Grupları farklı, yaşları farklı. Dolayısıyla zaman sıkıntısı yaşıyoruz. Bu öğrencilerin ekstra bir okullarının olması da onların da zaman sıkıntısı yaşamalarına sebep oluyor. Bundan dolayı hem zaman hem de yaş gruplarının farklı olması, bir araya getirmemiz de temel sebepler.” (Ö2)

“BİLSEM’lerdeki eğitim zaten bireysel olduğu için rehberliğin de bireysel olması gerekiyor ki bu zorunlu bir hal alıyor. Çünkü öğrencilerin okula gelişi zamanları farklı. Bizim danışmanlık yaptığımız öğrenci sayıları mesela 8, 10, 12 kişi olabiliyor. Bunların hepsine normal okuldaki gibi bir rehberlik saatinde anlayamıyoruz. Bu anlamda o da bireysel yürütülüyor aslında. Bu da bizi zorlaştırıyor. Yani hepsini toplu bulamadığımız için tek tek ulaşmak zorunda kalıyoruz.” (Ö4)

“Orada bir şey var, kargaşa var, anlaşılıyor. Aslında çocuklar buraya özel yetenekli oldukları için geliyorlar. O da velinin beklentisiyle çelişebiliyor. Ve o veli bu sefer notla değerlendiriyor ve sınav başarısıyla değerlendiriyor veya denemenin sonucuna göre değerlendiriyor ve istediği noktaya gelmeyince de öğrenciyi göndermemeye veya getirmemeye başlıyor.” (Ö11)

BİLSEM öğretmenlerinin karşılaştığı güçlüklerin öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanmalarını nasıl etkilediğine yönelik görüşleri Tablo4’de sunulmuştur.

Tablo 4: BİLSEM Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Güçlüklerin Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanma Durumlarına Etkisi

Tema: Güçlüklerin Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmaya Etkisi

Alt Tema	Kodlar	Frekans
Olumsuz Etki	Düşük verim	6
	Rehberliğin geri planda kalması	3
	Öğrenciyi tanımada güçlük	2
	Amaca ulaşamama	2
	Düşük farkındalık	1
	Özensizlik	1
	Belirsizlik	1
	Devamsızlıkta artış	1
	Planın uygulanamaması	1
	Veli direnci	1
Olumlu Etki	İş birliği bilincini geliştirmesi	2
	Farkındalık oluşturmaları	1

Tablo 4 incelendiğinde, BİLSEM öğretmenlerinin yaşadıkları güçlüklerin öğrencilerin rehberlik hizmetinden yararlanma durumlarını olumlu ve olumsuz şekilde etkilediği görülmektedir. Olumsuz alt temaya ait en yüksek etkinin, yaşanan güçlüklerin rehberlik etkinliklerinde yol açtığı verim düşüklüğü olduğu görülmektedir. Bunu rehberliğin geri planda kalması, öğrenciyi tanımada güçlük ve amaca ulaşamama etkileri takip etmektedir. Sadece birer defa belirtilen olumsuz etkiler ise; öğrenci ve velide rehberlik hizmetlerinin önemine dair düşük farkındalık, öğrencilerin rehberlik etkinliklerini gerçekleştirirken sergilemiş oldukları özensizlik, rehberlik etkinliklerinin etkili bir şekilde tüm öğrencilerle yürütülüp yürütülemeyeceğine yönelik belirsizlik, öğrencilerin verim alamamalarından kaynaklı oluşabilecek devamsızlık artışı, rehberlik etkinliklerini içeren planın uygulanamaması ve rehberlik hizmetlerine katılımı azaltan veli direncidir.

Olumlu etki alt temasında ise az sayıda öğretmen, güçlüklerin veli-danışman öğretmen ve danışman öğretmen-rehberlik birimi arasındaki iş birliği bilincini geliştirmesi ile danışman öğretmenlerde rehberlik hizmetlerine dair araştırma ihtiyacından ve rehberlik birimi ile iş birliğinden doğan rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık oluşturmaları etkilerinin oluştuğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

“Olumsuz etkileniyor elbette. Tam anlamıyla faydalı olmadığımızı düşünüyorum ben kendi açımdan. Elbette derslerimizde elimizden geldiği kadar faydalı oluyoruz ama kendi açımdan düşünürsem ben. Rehberlik anlamında eksik olduğumu hissediyorum. Yani tam anlamıyla rehberlik veremediğimi düşünüyorum çocuklara. Bu da dediğim gibi hem belki benim de eğitim olarak rehberlik, eğitim olarak tam anlamıyla ona ulaşamadığımı gösteriyor.” (Ö9)

“Olumsuz yönde etkiliyor. Rehberlik programındaki hedef ve kazanımları istediğimiz ölçüde ulaşmamızı engelliyor. Hedeflere istediğimiz seviyede ulaşamıyoruz.” (Ö6)

"Bence yine de yararlanabiliyorlar. Çok da faydalı oluyor. Yani etkin rehberlik etkinlikleriyle öğrencilerimizi tanımaya, onların kendilerini ifade etmeye veya yaşadıkları bazı problemleri ortaya çıkarmaya yönelik veya karşılaştıkları sorunlara nasıl tepki verebileceklerine yönelik bilgiler edinmiş oluyoruz. Farkındalık oluşuyor." (Ö5)

"Buradaki çocuklar özel yetenekli, özel zekâlı diyoruz ama dışarıda da bir hayatları var. Dışarıda bir okulları var. Özellikle sınav sistemi veya normal okulundaki akademik kaygıları. Yani burada yaptığımız işleri biraz ikinci plana itiyor." (Ö4)

BİLSEM'de rehberlik hizmetlerinin daha etkili bir şekilde yürütülebilmesine yönelik öğretmen önerileri Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5: BİLSEM Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerinin Daha Etkili Yürütülebilmesine Yönelik Önerileri

Tema: Rehberlik Hizmeti Önerileri

Kodlar	Frekans
Uygulama rehberi ve program	9
Veli iş birliği	9
Ders dışı rehberlik saati	4
Kurumlar arası iş birlikleri	4
Hizmet içi eğitimler	3
Görüş alış-verişi	3
Öğrenci iş birliği	3
BİLSEM'de geçirilen süre	2
Öğretmene yönelik kaynaklar	1
Teknolojinin etkin kullanımı	1
Dönütlerin iletilmesi	1

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine yönelik olarak en çok uygulama rehberi ve programı geliştirilmesini ve veli iş birliklerinin artırılmasını önerdikleri görülmektedir. Bunun yanında bazı öğretmenler rehberlik hizmeti önerisi olarak ders dışı rehberlik saatinin eklenmesini ve kurumlar arası iş birliklerinin artırılmasının önemini vurgulamaktadırlar. Az sayıda öğretmen ise öneri olarak hizmet içi eğitimlerin gerçekleştirilmesi, danışman öğretmenler arasında ve rehberlik birimi ile görüş alış-verişinin artırılması ve öğrenci ile olan iş birliğinin sağlanması önerilerinde bulunmuşlardır. BİLSEM'de alınan eğitim süresinin artırılması az sayıda öğretmen tarafından güçlükler çözümü olarak önerilmiştir. Öğretmene yönelik kaynakların artırılması, rehberlik hizmetlerini yürütürken teknolojinin etkin kullanımı ve gerçekleştirilen rehberlik etkinliklerinin dönütlerinin öğrenci ve veliye iletilmesi önerileri ise yalnızca birer defa önerilmiştir.

Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

"Daha çok uygulamaya yönelik, daha eğlenceli aktiviteler, etkinlikler olursa çocuklar bence o etkinliklerde kendilerini daha çok açık ederler." (Ö1)

"Evet ilki dediğimiz gibi eğitim eksikliğimiz. Ben kendi açımdan onu düşünüyorum. Yani diğer arkadaşlar ne düşünüyor bilmiyorum ama eğitim eksikliğimiz var rehberlik açısından. Bir ayrı hizmet içi eğitim verilebilir. Bununla ilgili özel öğrencilere nasıl rehberlik yapılabilir, hizmet içi eğitim verilebilir." (Ö9)

"Yani önerim şu olabilir: Kendi okulundaki rehberlik öğretmeni de bu çocuklarla ekstra ilgilenmesi gerekir. Yani bilemediği noktalarda bize sevk etmeleri, bu olabilir hocam. Onun dışında kendi okulumuzda ailenin daha fazla sürecin içerisine girip yani rehberlik servisiyle sadece işte sınava hazırlık döneminde değil de işte bu normal günlük hayatta da yaşadıkları, karşılaştıkları sorunlarla ilgili. Hem biz hem de rehberlik ikisi beraber hareket etmesi bence daha etkili olur diye düşünüyorum." (Ö8)

"Çünkü her birinin sorunu aynı değil. Kiminin akademik sorunları oluyor, kiminin ailevi sorunları oluyor ve öğretmen buna yetişmekte zorluklar çekiyor. Artı belki dersler konulabilir. Rehberlik ile ilgili ayrıca rehber öğretmenler önderliğinde dersler konulabilir. Haftanın belirli günleri olmalı." (Ö3)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretmenler BİLSEM rehberlik hizmetlerinin esas amacını en çok sosyal uyum sağlama olarak görmekte-dirler. Öğretmenlere göre BİLSEM'de rehberlik hizmetlerini yürütürken en çok karşılaştıkları güçlük özel eğitim programı gereksinimidir. Öğretmenler BİLSEM'de karşılaştıkları güçlüklerin öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanmalarını düşük verime yol açarak olumsuz etkilediğini, ancak iş birliği bilincini geliştirme bakımından olumlu etkilediğini düşünmektedirler. Öğretmenler BİLSEM'de rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülebilmesine yönelik olarak en çok uygulama rehberi ve program oluşturulması ve veli ile iş birliği yapılması önerisinde bulunmuşlardır. Çalışmada öğretmenlerin çoğu

rehberlik hizmetlerinin amacı olarak uyum becerilerini öne çıkarmıştır. Bu durumun öğrencilerin gelişimsel farklılıklarından dolayı sosyal, psikolojik ve akademik açıdan zaman zaman problem yaşamalarından ve bu sayede okula ve arkadaşlarına uyum sağlamalarının güçleşmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Ağaya, Akçayır ve Çitil (2023) tarafından yapılan çalışmada BİLSEM'deki öğrencilerin başarısız olma korkusuyla hırçınlaşarak arkadaşlarının söz almasını engellemeye çalıştıkları ve “hep ben” olma eğilimi göstererek akranlarıyla sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarından farklı olarak Olszewski-Kubilius, Lee ve Thomson (2014) ise özel yetenekli öğrencilerin yaşlılarının üzerinde bir sosyal uyum becerisine sahip olduklarına dair birçok araştırma sonucu bulunduğunu ifade etmişlerdir. Tanıma ve yönlendirme amaçlarının öğretmenler tarafından önemsenmesinin BİLSEM’lerin genel yapısı olan program basamakları ile ilgili olduğu görülmektedir. Programlar arası geçişlerde danışman rehber öğretmenlerin öğrencilerle ilgili görüşleri alınmaktadır. Bu noktada öğretmenlerin özel yetenekli öğrencisini her açıdan tanınması, yapacağı yönlendirmeler için önemlidir. Problem çözme becerisi geliştirmek öğrenci kişilik hizmetlerinin temelinde yer alan amaçlardan olup (MEB, 2015), bu çalışmada da bu amaç öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Ancak problem çözme becerisi geliştirme amacının öğretmenler tarafından diğer faktörler kadar ön plana çıkarılmaması, BİLSEM’e devam eden öğrencilerin özel yetenekleri ile orantılı olarak problem çözme becerilerinin akranlarına göre daha gelişmiş olduğu görüşünden kaynaklı olabilir. Preuss ve Dubow (2004), çalışmalarında akran stresi ile başa çıkma konulu araştırmasında özel yetenekli çocukların akranlarına göre stresi yönetmede daha başarılı oldukları ve sorunlara yönelik daha gelişmiş problem çözme stratejileri uyguladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Özel eğitim programı gereksinimleri ve öğrenci gruplarındaki grup ve yaş farklılıkları gibi güçlükler, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yürütürken en sık karşılaştıkları sorunlar arasında yer almıştır. Bu güçlüklerin öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanma durumlarına olumsuz etkileri, öğretmenler tarafından düşük verime yol açma ve rehberliğin geri planda kalması şeklinde ifade edilmiştir. Diğer yandan az sayıda öğretmenin, iş birliği bilincinin gelişmesi ve farkındalık oluşturma olumlu etkilerine işaret etmeleri dikkat çekicidir. Bu durumun az sayıda öğrenci grupları ile çalışmanın sağladığı yarıdan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Buna paralel olarak Ögülmüş ve Özdemir (1995) çalışmalarında küçük gruplarla çalışmanın öğretmenler için önemli bir avantaj olduğunu belirtmişlerdir.

Rehberlik hizmetlerine yönelik en çok önerilen stratejiler BİLSEM’de görev yapan danışman rehber öğretmenlere yönelik uygulama rehberi ve programın düzenlenmesi ile velilerle iş birliklerinin artırılması şeklinde belirtilmiştir. Bu öneriler, rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak ve öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmek adına önemli bir adım olabilir. Altun ve Yazıcı (2018) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan, özel yetenekli öğrencilerin velilerinin bu öğrencilerin gelişimsel özellikleri ile ilgili desteğe ihtiyaç duydukları bulgusu araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Özellikle öğrencilerin eğitimi hususunda velilerle fikir ve uygulama birliklerinin güçlendirilmesi özel yetenekli öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimine katkı sağlayabilir. Ayrıca, kurumlar arası iş birliklerinin geliştirilmesi önerisinin öğrencinin örgün eğitimde devam ettiği okulda diğer öğretmenleri tarafından daha uzun süreli gözlem yapılabilmesi fırsatından dolayı ileri sürüldüğü düşünülebilir. Bu iş birlikleri rehberlik hizmetlerinin kalitesini artırabilir ve öğrencileri daha iyi tanımaya fırsat oluşturacağından öğrencilere daha kapsamlı destek sunulmasına olanak tanıyabilir. Ayrıca bu araştırmanın sonucunda, öğretmenler hizmet içi eğitimlerin faydalı olacağı yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Evin Gencil ve Satmaz’a (2016) göre BİLSEM’lerde görevli öğretmenler için hizmet öncesi herhangi bir eğitim olmaması durumu, gereksinimlerin hizmet içi eğitim programlarıyla karşılanması çabasını gündeme getirmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, BİLSEM’lerde rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak ve öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmek için çeşitli stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Önerilerin hayata geçirilmesi, BİLSEM’lerde danışman rehber öğretmenler tarafından gerçekleştirilen rehberlik hizmetlerinin kalitesini artırabilir ve öğrencilerin her yönüyle gelişimini ve başarısını destekleyebilir. Bu bağlamda, ilgili paydaşlar arasında iş birliğinin güçlendirilmesi ve yenilikçi çözümlerin geliştirilmesi önemlidir.

Araştırmanın bulgularına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Öğretmenler uygulama rehberi ve programın geliştirilmesini önerdiklerinden dolayı, BİLSEM’lerde rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak için bu kurumlara özgü içeriklerin bulunduğu ve danışman rehber öğretmenlerini hedefleyen rehberlik programlarının ve kılavuzların geliştirilmesi yararlı olabilir. Bu programlar, BİLSEM’lerin özel yapısına ve öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanarak, danışman rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini daha etkili bir şekilde yürütebilmeleri için, detaylı uygulama rehberleri halinde oluşturularak ve rehberlik süreçleri adım adım açıklanarak öğretmenlere yol gösterebilir.
- ✓ Çalışmada öğretmenlerin velilerle iş birliği yapılmasını önerdikleri belirlendiğinden dolayı, veli eğitimleri ve bilgilendirme toplantılarının sayısı ve verimi artırılarak, velilerin rehberlik hizmetlerine aktif katılımı sağlanabilir.

- ✓ Çalışma sonucunda öğretmenlerin kurumlar arası iş birliğini önerdikleri tespit edildiğinden, BİLSEM'lerin diğer eğitim kurumları ve öğrencilerin örgün eğitimde devam ettikleri okulları ile iş birliği artırılabilir. Ortak projeler ve deneyim paylaşımları, özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetlerinin zenginleştirilmesine katkı sağlayabilir.
- ✓ Yaşanan güçlüklerin öğrencilerin yaş ve grup farklılıklarından kaynaklı olabileceği sonucuna erişildiğinden dolayı, BİLSEM'deki eğitimler farklı özelliklere sahip öğrencilere uygunluğu bakımından gözden geçirilebilir.
- ✓ Öğretmenler rehberlik hizmetlerinde teknolojinin etkin kullanımını önerdiklerinden dolayı, özel yetenekli öğrencilere özgü çevrimiçi rehberlik platformları ve dijital kaynakların kullanımı, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini daha erişilebilir ve etkili hale getirebilir.
- ✓ Çalışmada hizmet içi eğitimlerin güçlüklerin aşılması için öğretmenler tarafından önerildiği belirlendiğinden, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla rehberlik hizmetlerinin etkinliği ve özel yetenekli bireylerin öğrenci kişilik hizmeti kapsamında desteklenmesi üzerine odaklanan düzenli hizmet içi eğitimlerin planlanmasının yararlı olabileceği ileri sürülebilir.
- ✓ Çalışmanın örneklemini BİLSEM'de görev yapan öğretmenler oluşturduğundan dolayı, farklı bir çalışmada aynı konuya yönelik BİLSEM yöneticilerinin ve velilerin görüşleri alınabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaya, A., Akçayır, İ., & Çitil, M. (2023). Özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM'lerde sergiledikleri davranış problemleri ve yapılan rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56, 384-409.
- Akar, İ. (2010). *İlköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimlerinin ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Akbüber, A. B., Akbüber, C., Çimşitoğlu, G., Erdik, E., & Güney, H. (2019). Bilim ve Sanat Merkezlerinde özel yetenekli öğrencilerin sorunlarının değerlendirilmesinde bir yöntem önerisi "özel yetenekli çocuk çalıştayı". *Journal of Gifted Education and Creativity*, 6(1), 22-39.
- Akgün, Ö., Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K., Demirel, F., & Karadeniz, Ş. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altun, F., & Yazıcı, H. (2018). Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(2), 355-378.
- Altun, F., & Yazıcı, H. (2020). Rehber öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri. *Mavi Atlas*, 8(1), 81-106.
- Bahçeci, F., & Türker, M.(2024). Bilim ve Sanat Merkezinde psikolojik danışman: Öğrenci algılarına yönelik metaforik bir çalışma. *Turkish Academic Studies-TURAS*, 5(1), 43-63.
- Bahtiyar, M., & Şahin, F. (2017). Üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 4(2), 140-154.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Batdal Karaduman, G., & Elgün Ceviz, A. (2018). Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin eğitim sürecinde ve öğrenci yönlendirilmesinde yaşadıkları sorunlar. *Journal of Continuous Vocational Education and Training*, 1(1), 1-17.
- Belur, A. (2014). *BİLSEM'e kayıt hakkı kazanan ve kazanamayan öğrencilerin anne/babalarının rehberlik gereksinimlerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Borland, J. H. (2005). Gifted education without gifted children. Davidson, J.E. & Sternberg, R.J. (Eds.), *Conceptions of giftedness*, (1-19). Cambridge. Cambridge University Press.
- Çatalbaş, G., Şahin, Ü., & Sarıtaş, E. (2019). Velilerin gözüyle BİLSEM. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 114-133.
- Çelikten, Y. (2017). Üstün yetenekli çocuklar ve BİLSEM. *Turkish Journal of Educational Studies*, 4(3), 87-104.
- Deniz, K., & Üstün, A. (2023). Özel yetenekli öğrencilerin rehberlik hizmetleri ve rehber öğretmene ilişkin algıları: Metafor çalışması. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(110), 6527-6540.

- Er Karataş, H. (2013). *Öğretmen, anne-baba ve öğrenci görüşlerine göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrencilerin okuldaki akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Evin Gencil, İ., & Satmaz, İ. (2016). Bilim Sanat Merkezlerinde görevlendirilen öğretmenlerin hizmet içi eğitim sorunu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 59-73.
- Gagné, F. (2000). *A differentiated model of giftedness and talent (dmgt)*, adresinden 24.10.2024 tarihinde ulaşılmıştır.
- Güneş, A. (2018). Türkiye’de Bilim Sanat Merkezleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 185-193.
- Hatunoğlu, A., & Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Education Journal*, 14(1), 333-338.
- Ilık, S. S. (2019). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlamaya uygulamaya ve izlemeye yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Education Journal*, 27(2), 485-495.
- Kaya, F. (2015). Öğretmenlerin üstün zekâ kavramı ve üstün zekâlı öğrencilerin özel gereksinimleri. *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 59-74.
- Kaya, N. G. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve BİLSEM’ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 115-122.
- Köksal, A., & Taşdelen, A. S. (2024). Özel yeteneklileri tanılama sorunu: yaygın konulan yanlış tanımlar. Değirmenci, Y. (Ed.). *Eğitim Bilimleri Alanında Akademik Analizler* (94-118). Afyonkarahisar: YAZ Yayınları.
- MEB (2015). *Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma rehberi*. Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- MEB (2018). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. *T.C. Resmî Gazete*, 07 Temmuz 2018. Sayı: 30471.
- MEB (2024). Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesi. *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, Ocak 2024. Sayı: 2794.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Olszewski-Kubilius, P., Lee, S. Y., & Thomson, D. (2014). Family environment and social development in gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 58(3), 199-216.
- Öğülmüş, K., & Sarı, H. (2014). Bilim ve Sanat Merkezlerindeki (BİLSEM) karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 254-265.
- Öğülmüş, S., & Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(2), 261-273.
- Özmen, F., & Kömürlü, F. (2013). Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerine eğitime ilişkin politika ve uygulamalar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 35-56.
- Öztabak, M. Ü. (2018). Özel/Üstün yetenekli çocukların ailelerine yönelik rehberlik ve psikolojik danışmanlık. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 9(17), 79-106.
- Pfeiffer, S. I. (2012). Current perspectives on the identification and assessment of gifted students. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 30(1), 3-9.
- Preuss, L. J., & Dubow, E. F. (2004). A comparison between intellectually gifted and typical children in their coping responses to a school and a peer stressor. *Roepers Review*, 26(2), 105-111.
- Summak, M. S., & Şahin, Ç. Ç. (2014). Türkiye’de Bilim ve Sanat Merkezlerinde standartların belirlenmesi ile ilgili görüşlerin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Türnüklü, D. A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Uçak Çiraci, P., & Acar, E. (2024). BİLSEM’de akran zorbalığı hakkında öğretmen görüşleri. *Okul Yönetimi*, 4(1), 25-34.

Yoo, J. E., & Moon, S. M. (2006). Counseling needs of gifted students: An analysis of intake forms at a university-based counseling center. *Gifted Child Quarterly*, 50(1), 52-61.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

